

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,
themis@minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Голові Комітету
Верховної Ради України
з питань соціальної політики
та захисту прав ветеранів
Галині ТРЕТЬЯКОВІЙ**

Шановна Галино Миколаївно!

Міністерство юстиції України у зв'язку з листом Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів від 25 червня 2024 року № 04-30/12-2024/140713 (зарєєстрований у Мін'юсті 25 червня 2024 року за № 8448-1-24) розглянуло проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків, формування фонду захисних споруд цивільного захисту, створення класів та центрів безпеки», внесений на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України Бондаренком О.В. та іншими (реєстр. № 11345 від 17 червня 2024 року) (далі – проєкт Закону), та висловлює такі зауваження і пропозиції до вказаного проєкту Закону.

1. Проєктом Закону пропонується передбачити запровадження механізму цивільного захисту Союзу, визначивши у Кодексі цивільного захисту України (пункт 23¹ частини першої статті 2), що це *система*, призначена для сприяння посиленого співробітництва між Європейським Союзом та його державами-членами у питаннях надання оперативної допомоги у сфері цивільного захисту у випадку виникнення або загрози виникнення надзвичайних ситуацій (у редакції підпункту 1 пункту 1 розділу I проєкту Закону).

Водночас підпунктом 5 пункту 1 розділу I проєкту Закону передбачається частину першу статті 17 Кодексу цивільного захисту України доповнити новим пунктом 13², згідно з яким центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері цивільного захисту приймає рішення про направлення підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та спеціальної техніки для надання оперативної допомоги у сфері цивільного захисту у випадку виникнення або загрози виникнення надзвичайних ситуацій за межами України у рамках Механізму цивільного захисту Союзу.

Натомість у частині четвертій статті 135 Кодексу цивільного захисту України (у редакції підпункту 26 пункту 1 розділу I проєкту Закону) пропонується передбачити, що у разі надходження від Механізму цивільного захисту Союзу

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 99353/8448-1-24/8.2.3 від 11.07.2024

Підписувач Малюська Денис Леонтійович

Сертифікат 382367105294AF970400000E0444600B549FE01

Дійсний з 16.02.2024 9:54:20 по 16.02.2025 9:54:20

запиту *про допомогу у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, запобігання її виникненню* право прийняття рішення про направлення підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та спеціальної техніки для надання допомоги надається керівнику центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері цивільного захисту.

У зв'язку з цим звертаємо увагу, що стаття 135 Кодексу цивільного захисту України регулює питання надання допомоги іноземним державам *у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій*.

З огляду на викладене проєкт Закону пропонуємо доопрацювати з метою взаємоузгодженості та логічної послідовності викладу тексту акта.

Крім того, зазначаємо, що визначення у проєкті Закону механізму цивільного захисту Союзу як системи, призначеної для сприяння посиленого співробітництва *між Європейським Союзом та його державами-членами*, на нашу думку, потребує окремого дослідження та аналізу в рамках фахової експертизи з огляду на визначене Кодексом цивільного захисту України функціонування *єдиної державної системи цивільного захисту* нашої держави та її складових (функціональних і територіальних підсистем).

2. Абзацом дев'ятим підпункту 8 пункту 1 розділу I проєкту Закону передбачається, зокрема, врегулювання діяльності *структурних підрозділів з питань цивільного захисту Автономної Республіки Крим, обласних, Київської і Севастопольської міських держадміністрацій* щодо погодження створення місцевої системи централізованого оповіщення.

У зв'язку з цим зазначаємо, що згідно з частинами другою, третьою статті 1 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» місцева державна адміністрація є місцевим органом виконавчої влади і входить до системи органів виконавчої влади.

Місцева державна адміністрація в межах своїх повноважень здійснює виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, а також реалізує повноваження, делеговані їй відповідною радою.

Пунктом 1 статті 2 зазначеного Закону встановлено, що місцеві державні адміністрації в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці забезпечують виконання Конституції, законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади вищого рівня.

Згідно з частиною другою статті 1 Закону України «Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим» Рада міністрів Автономної Республіки Крим є вищим органом у системі органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим.

Відповідно до пункту 1 статті 2 наведеного Закону до основних завдань Ради міністрів Автономної Республіки Крим належить забезпечення на території Автономної Республіки Крим виконання Конституції та законів України, Конституції Автономної Республіки Крим, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим та інших нормативно-правових актів.

З огляду на зазначене в абзаці дев'ятому підпункту 8 пункту 1 розділу I проєкту Закону слова *«структурним підрозділам з питань цивільного захисту Автономної Республіки Крим, обласних, Київської і Севастопольської міських*

держадміністрацій» слід замінити словами «Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями».

3. У проєкті Закону пропонується передбачити положення (абзац одинадцятий підпункту 8 пункту 1, підпункт 2 пункту 3, абзаци другий, шостий підпункту 2 пункту 8 розділу I, пункт 3 розділу II «Прикінцеві положення» проєкту Закону) щодо реалізації заходів стосовно забезпечення потреб в укритті населення шляхом будівництва захисних споруд цивільного захисту, споруд подвійного призначення (зокрема, *першочергово – захисних споруд цивільного захисту публічного доступу, які розміщуються на загальнодоступній території та доступ до яких забезпечено для всіх категорій населення*).

Кодекс цивільного захисту України, зокрема стаття 32, яка регулює питання укриття населення в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту, не містить визначення такого терміна, як «захисна споруда цивільного захисту публічного доступу», яка розміщуються на загальнодоступній території та доступ до яких забезпечено для всіх категорій населення, що, на нашу думку, може ускладнити реалізацію положень законопроєкту на практиці.

З метою усунення суперечностей положень проєкту Закону та Кодексу цивільного захисту України пропонуємо внести зміни до статті 32 Кодексу та надати відповідне визначення.

4. Положеннями підпункту 12 пункту 1 розділу I проєкту Закону пропонується доповнити Кодекс цивільного захисту України новою статтею 27¹, визначивши, що для забезпечення доступності для населення публічних послуг у сфері безпеки, комплексного вирішення питань безпеки, запобігання та реагування на надзвичайні ситуації, інші небезпечні події, а також ліквідації їх наслідків, підвищення рівня безпеки життєдіяльності населення *органами місцевого самоврядування можуть створюватися центри безпеки*. Порядок утворення центрів безпеки в територіальних громадах визначається Кабінетом Міністрів України.

Підпунктом 8 пункту 1 проєкту Закону передбачається внести зміни до частини другої статті 19 Кодексу цивільного захисту України новим пунктом, встановивши, що *до повноважень органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту належить, зокрема, створення центрів безпеки в територіальних громадах*.

Отже, не дотримано вимог щодо підготовки проєктів актів у частині взаємозв'язку нормативних положень та структури проєкту акта. Крім того, використання такої конструкції, як «може створюватися», має ознаки дискреційності; за своїм лексичним значенням такі формулювання мають диспозитивний характер і дозволяють діяти на власний розсуд, що не враховує принципу юридичної визначеності правової норми.

5. Абзацом третім підпункту 13 пункту 1 розділу I проєкту Закону пропонується встановити, що рекомендації щодо створення та функціонування класів безпеки затверджуються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Водночас зазначаємо, що Законом України «Про центральні органи виконавчої влади» визначено, що міністерство є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох визначених Кабінетом Міністрів України сферах, визначає пріоритетні напрями розвитку, забезпечує нормативно-правове регулювання, має право *видавати накази нормативно-правового змісту* (частина друга статті 1, частина перша статті 6, статті 7, 15), інші ж центральні органи виконавчої влади таких повноважень не мають, а виконують виключно окремі функції з реалізації державної політики, їх основними завданнями є, зокрема, надання адміністративних послуг, здійснення державного нагляду (контролю), управління об'єктами державної власності внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної політики на розгляд міністрів, які спрямовують та координують їх діяльність; ці органи в межах свої повноважень *видають лише накази організаційно-розпорядчого характеру* (частина друга статті 1, частина перша статті 16, частина перша статті 17, частина перша статті 23).

6. Підпунктом 13 пункту 1 розділу I проекту Закону статтю 41 Кодексу цивільного захисту України пропонується доповнити новою частиною четвертою, якою передбачити, що з метою забезпечення безпечного освітнього середовища та отримання знань з основ безпеки життєдіяльності, *правил* пожежної безпеки, *мінної безпеки* та цивільного захисту, засвоєння правил поведінки у разі виникнення надзвичайних ситуацій на базі закладів освіти, підрозділів державної, місцевої та добровільної пожежної охорони, територіальних громад можуть створюватися класи безпеки, зокрема, мобільні (пересувні).

Разом з тим у частині словосполучення «мінної безпеки» звертаємо увагу, що Закон України «Про протимінну діяльність в Україні», який визначає правові та організаційні засади здійснення протимінної діяльності в Україні та особливості державного регулювання у відповідній сфері, не використовує таке поняття.

Водночас пунктом 1 частини першої статті 5 вказаного Закону передбачено, що основними складовими протимінної діяльності в Україні є, зокрема, інформування про небезпеки від вибухонебезпечних предметів та навчання з попередження ризикам, пов'язаним із вибухонебезпечними предметами.

У зв'язку з викладеним пропонуємо доопрацювати проект Закону з урахуванням наведеного.

7. Підпунктом 14 пункту 1 розділу I проекту Закону пропонується внести зміни до статті 48 Кодексу цивільного захисту України, які містять серед іншого елементи адміністративної процедури (доведення до відома заявника рішень публічної адміністрації, прийняття до розгляду заяви, оскарження рішень публічної адміністрації).

Зазначаємо, що відносини органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, інших суб'єктів, які відповідно до закону уповноважені здійснювати функції публічної адміністрації, з фізичними та юридичними особами щодо розгляду і вирішення адміністративних справ шляхом прийняття та виконання адміністративних актів регулює Закон України «Про адміністративну процедуру» (далі – ЗАП).

Так, на виконання підпункту 1 пункту 8 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» ЗАП, яким Кабінету Міністрів України встановлено завдання подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів України у відповідність із ЗАП, Урядом розроблено та внесено на розгляд Парламенту проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» (реєстр. № 10161 від 18 жовтня 2023 року), який прийнято Верховною Радою України в першому читанні за основу 20 грудня 2023 року та на цей час готується до другого читання.

Вказаний проект Закону містить положення щодо внесення відповідних змін, зокрема, і до Кодексу цивільного захисту України (статті 48, 57) з метою його приведення у відповідність до ЗАП.

8. У частинах першій, третій статті 48 Кодексу цивільного захисту України (у редакції підпункту 14 пункту 1 розділу I проекту Закону) пропонується передбачити, що *атестація аварійно-рятувальних служб, рятувальників та громадян України, які приймаються на роботу до аварійно-рятувальних служб, проводиться з метою перевірки їх здатності до проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, гасіння пожеж та надання права на проведення таких робіт.*

Атестації підлягають аварійно-рятувальні служби, рятувальники, а також громадяни України, які приймаються на роботу до аварійно-рятувальної служби.

Разом з тим аналіз проекту Закону свідчить, що його положення не містять чіткої послідовності дій щодо громадян України, а також не встановлюють юридично завершених механізмів правового регулювання, у зв'язку з чим проект не забезпечує повноти правового регулювання пропонованих правовідносин, зокрема щодо того, чи вносяться атестовані громадяни України до електронного реєстру атестованих аварійно-рятувальних служб і рятувальників, чи є правові підстави для виключення атестованих громадян України з електронного реєстру тощо.

З метою забезпечення повноти правового регулювання проекту Закону підпункт 14 пункту 1 розділу I проекту Закону потребує відповідного перегляду та доопрацювання.

9. Підпунктами 14–16 пункту 1 розділу I проекту Закону передбачається внести зміни до статей 48, 62, 63 Кодексу цивільного захисту України, згідно якими пропонується врегулювати відносини, пов'язані із застосуванням *Електронного реєстру атестованих аварійно-рятувальних служб і рятувальників та впровадженням Електронного реєстру пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення місцевої пожежної охорони та пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення добровільної пожежної охорони.*

Підпунктами 2, 3 пункту 5 розділу I проекту Закону, якими передбачається внести зміни до частини третьої статті 5 та статті 9 Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки», пропонується створення *Державного електронного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки реєстрів.*

До пунктів 1, 5 розділу I проекту Закону в цілому в частині застосування та запровадження зазначених реєстрів варто зазначити таке.

Правові, організаційні і фінансові засади створення та функціонування публічних електронних реєстрів визначає Закон України «Про публічні електронні реєстри», відповідно до частини першої статті 1 якого дія цього Закону поширюється на відносини, що виникають у сфері публічних електронних реєстрів під час створення, ведення, взаємодії, адміністрування, перетворення, модифікації та припинення публічних електронних реєстрів.

Згідно з пунктом 12 частини першої статті 2 вказаного Закону *публічний електронний реєстр* (реєстр, кадастр, реєстр тощо) – це інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, захист, облік, відображення, оброблення реєстрових даних та надання реєстрової інформації.

Частиною третьою статті 4 цього Закону встановлено, що *виключно законом* або іншим актом законодавства, *згідно з яким створений реєстр*, визначаються відомості, зазначені у частині другій статті 26 цього Закону (крім випадків, визначених статтями 40 і 41 цього Закону).

При цьому відповідно до підпункту 2 пункту 4 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» вказаного Закону Кабінету Міністрів України визначено до 01 липня 2022 року привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом; забезпечити розроблення та внесення на розгляд Верховної Ради України проектів законів України, що врегульовують статус реєстрів відповідно до вимог цього Закону.

Водночас проведений аналіз змін до Кодексу цивільного захисту України, Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки», якими запроваджуються зазначені реєстри, не виявив у них усіх необхідних відомостей, які мають визначатися стосовно реєстрів *відповідно до вимог частини другої статті 26 Закону України «Про публічні електронні реєстри»*, що не забезпечує завершеності механізму правового регулювання та дотримання вимог цього Закону.

10. У пункті 1 частини першої статті 69 та частині першій статті 70 Кодексу цивільного захисту України (у редакції підпунктів 19, 20 пункту 1 розділу I проекту Закону) пропонується передбачити, що:

посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, у межах своїх повноважень видають відповідно приписи, розпорядження чи постанови з питань пожежної безпеки у разі, зокрема, *недотримання суб'єктами господарювання, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, вимог щодо створення пожежно-рятувальних підрозділів з охорони від пожеж* на підставі договорів;

підставою для звернення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів *є відсутність у суб'єктів господарювання, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, пожежно-рятувальних підрозділів з охорони від пожеж* на підставі договорів.

Разом з тим як проект Закону, так і чинна редакція Кодексу цивільного захисту України не містять диспозитивної норми щодо встановлення вимог до

суб'єктів господарювання, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, стосовно створення пожежно-рятувальних підрозділів з охорони від пожеж на підставі договорів.

При цьому частиною четвертою статті 24 Кодексу цивільного захисту України встановлено, що *критерії утворення державних пожежно-рятувальних підрозділів (частин) Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту в адміністративно-територіальних одиницях та перелік суб'єктів господарювання, де утворюються такі підрозділи (частини), визначаються Кабінетом Міністрів України.*

У суб'єктів господарювання, віднесених до сфери управління відповідних центральних органів виконавчої влади, утворюються державні пожежно-рятувальні підрозділи (частини) для забезпечення відомчої пожежної охорони. Перелік суб'єктів господарювання, в яких створюється відомча пожежна охорона, визначається Кабінетом Міністрів України (частина перша та друга статті 61 Кодексу).

У населених пунктах, в яких відсутні державні пожежно-рятувальні підрозділи, органи місцевого самоврядування за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, або його територіальними органами (у разі їх утворення) *утворюють пожежно-рятувальні підрозділи для забезпечення місцевої пожежної охорони (частина перша статті 62 Кодексу).*

Крім того, звертаємо увагу, що в абзаці четвертому пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» проекту Закону пропонується доручити Кабінету Міністрів України у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом забезпечити перегляд *переліку підприємств, установ, організацій та інших об'єктів, на яких на підставі договорів створюються державні пожежно-рятувальні підрозділи з охорони від пожеж*, що не узгоджується із назвою такого переліку.

Слід також зауважити, що пропоновані норми не забезпечують дотримання вимог щодо належної ясності викладу, точності, лаконічності та доступності мови проекту акта, а також неповною мірою враховують принцип юридичної визначеності. Вказане положення не надає чіткого розуміння, про які саме пожежно-рятувальні підрозділи йдеться: про структурні підрозділи суб'єктів господарювання чи інші підрозділи, залучені ними на договірних засадах. Крім того, проект Закону залишає відкритим питання щодо договорів.

11. Пунктами 14, 15 частини першої статті 70 Кодексу цивільного захисту України (у редакції абзацу шостого підпункту 20 пункту 1 розділу I проекту Закону України) пропонується передбачити, що серед підстав для звернення *центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту*, до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів є: *надання недостовірної або неповної інформації за результатами ідентифікації об'єкта; неподання звіту про заходи безпеки на об'єктах підвищеної небезпеки 1 та 2 класів.*

Водночас відповідно до частини п'ятої статті 10 Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» (до якої зміни не передбачаються проектом Закону) у разі *неусунення оператором виявлених під час перевірки недоліків у поданому звіті про заходи безпеки на об'єкті підвищеної небезпеки або неподання оператором звіту про заходи безпеки на об'єкті підвищеної небезпеки у строки, визначені частинами першою, другою та четвертою цієї статті*, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, або його територіальний орган (у разі його утворення) інформує відповідний орган державного архітектурно-будівельного контролю для вжиття заходів щодо відмови у видачі сертифіката про прийняття в експлуатацію об'єкта підвищеної небезпеки або спільно з іншими уповноваженими законом виконавчими органами влади, що здійснюють державний нагляд та контроль у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки, *вживає відповідно до закону заходів з припинення експлуатації об'єкта підвищеної небезпеки або джерела небезпеки*.

З огляду на зазначене запропоновані положення проекту Закону потребують доопрацювання з урахуванням Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки».

12. Пунктом 2 розділу I проекту Закону пропонується внесення змін до Водного кодексу України, зокрема щодо запровадження процедури визначення територій з потенційно значними ризиками затоплення.

Проте положення проекту Закону, і, зокрема, пункт 2 розділу I не містять положень щодо критеріїв віднесення до таких територій, що створюватиме правову невизначеність при реалізації зазначеної процедури.

Крім того, вважаємо, що для вироблення остаточної позиції щодо зазначеного проекту Закону слід враховувати позицію Міндовкілля як головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері розвитку водного господарства, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів, та Держводагентства як центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів.

13. У статті 16 Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» (у редакції підпункту 7 пункту 5 розділу I проекту Закону) пропонується передбачити, що оператор зобов'язаний забезпечити страхування цивільної відповідальності за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам та їх майну, іншим юридичним особам унаслідок надзвичайної ситуації, що спричинена пожежею, аварією, катастрофою або небезпечною подією протягом усього періоду використання об'єкта.

Водночас відповідно до частини першої статті 8 Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» (до якої внесення змін проектом Закону не передбачено) оператор зобов'язаний, зокрема, укладати договори страхування відповідальності за шкоду, яку може бути заподіяно внаслідок надзвичайних ситуацій, у тому числі внаслідок пожежі, екологічно небезпечної аварії, надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, аварії, *що становить загрозу санітарному та епідемічному здоров'ю населення, за класом страхування 13, визначеним*

статтею 4 Закону України «Про страхування». Порядок та умови такого страхування затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки, за погодженням з Національним банком України.

У зв'язку з викладеним пропонуємо взаємоузгодити наведені положення проекту Закону та чинної редакції Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки».

Крім того, слід зауважити, що в загальному розумінні поняттям «треті особи» охоплюються будь-які фізичні та юридичні особи. Тобто використана пропонуваним положенням конструкція «інші юридичні особи» охоплена поняттям «треті особи» та не потребує додаткового виокремлення.

14. У статті 22 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» (у редакції підпункту 2 пункту 7 розділу I проекту Закону) пропонується передбачити, що об'єкти фонду захисних споруд цивільного захисту, що облаштовані за рахунок коштів і майна об'єднання, у тому числі отриманих для таких цілей, як безоплатна безповоротна допомога від фізичних, юридичних осіб, іноземних держав та міжнародних організацій, є спільною власністю співвласників і використовуються *виключно* для потреб співвласників та членів їхніх сімей, якщо інше не визначено загальними зборами та/або відповідними правочинами про отримання такої допомоги, а також законом.

Водночас у частині третій статті 5, пункті 1 частини другої статті 10 Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» (у редакції підпунктів 1, 3 пункту 1 розділу I проекту Закону) пропонується передбачити, що:

до спільного майна багатоквартирного будинку включаються також об'єкти фонду захисних споруд цивільного захисту, що облаштовані за рахунок співвласників, у тому числі отриманих для таких цілей, як безоплатна безповоротна допомога від фізичних, юридичних осіб, іноземних держав та міжнародних організацій. Такі об'єкти фонду захисних споруд цивільного захисту використовуються *виключно* для потреб співвласників та членів їхніх сімей, якщо інше не визначено загальними зборами та/або відповідними правочинами про отримання такої допомоги, а також законом;

до повноважень зборів співвласників належить прийняття рішень з усіх питань управління багатоквартирним будинком, у тому числі про розпорядження спільним майном багатоквартирного будинку, встановлення, зміну та скасування обмежень щодо користування ним, зокрема, щодо облаштування об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту.

Разом з тим запропоновані положення законопроекту не узгоджуються із частинами другою, шістнадцятою, сімнадцятою статті 32 Кодексу цивільного захисту України, згідно з якими для укриття населення також використовуються споруди подвійного призначення – будівлі, споруди чи їх окремі частини, призначені для використання за основним функціональним призначенням з метою забезпечення суспільних або господарських потреб, а також мають відповідні захисні властивості та спроектовані, побудовані або пристосовані таким чином, щоб забезпечити умови для тимчасового перебування людей у разі виникнення

небезпеки їх життю та здоров'ю під час надзвичайної ситуації, воєнних (бойових) дій та терористичних актів.

У разі приведення єдиної державної системи цивільного захисту, її складових у режим підвищеної готовності, виникнення надзвичайної ситуації, введення надзвичайного стану та в особливий період захисні споруди цивільного захисту, споруди подвійного призначення та найпростіші укриття незалежно від форми власності повинні приводитись у готовність до використання за призначенням у строк, що не перевищує 24 годин з моменту введення відповідного правового режиму, крім захисних споруд цивільного захисту, що перебувають у постійній готовності до використання за призначенням.

У такому разі використання захисних споруд цивільного захисту для господарських, культурних і побутових потреб, а також їх оренда з метою задоволення зазначених потреб припиняються впродовж 24 годин з моменту введення відповідного правового режиму.

До об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, що приведені у готовність до використання за призначенням, повинен бути забезпечений цілодобовий та безперешкодний доступ відповідних груп населення.

У період дії воєнного стану військовими адміністраціями відповідно до вимог статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» встановлюється порядок використання за призначенням об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, що визначає особливості використання об'єктів усіх форм власності для укриття населення.

Зазначений порядок повинен передбачати вимоги щодо приведення будівель, споруд чи їх окремих частин у готовність до використання за призначенням відповідно до встановлених законодавством вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, а також забезпечення цілодобового безперешкодного доступу до них населення за відповідними сигналами цивільного захисту.

З урахуванням вимог цього порядку центральні органи виконавчої влади, інші органи державної влади, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання та інші юридичні особи встановлюють порядок використання населенням (працівниками) об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, що належать до сфери їх управління або перебувають у їх власності.

Крім того, законодавець встановлює відповідальність за порушення вимог щодо утримання у готовності до використання за призначенням та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту в мирний час та в особливий період, які несуть власники, користувачі об'єктів та юридичні особи, на балансі яких вони перебувають, відповідно до закону (частина вісімнадцята статті 32 Кодексу цивільного захисту України).

Таким чином, запропоновані зміни до законів України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку», «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» не кореспондуються з положеннями Кодексу цивільного захисту України та потребують відповідного перегляду в доопрацювання.

Водночас частиною вісімнадцятою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» встановлено, що в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військове командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, такі заходи правового режиму воєнного стану: зокрема, *встановлювати порядок використання за призначенням об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту всіх форм власності та відомчої належності, який повинен передбачати вимоги щодо приведення будівель, споруд чи їх окремих частин у готовність до використання за призначенням відповідно до встановлених законодавством вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, забезпечення цілодобового безперешкодного доступу до них населення, а також організувати укриття в ньому у разі можливості (наявність вільних місць, можливість доступу сторонніх осіб) усіх категорій населення, здійснення інформування населення про об'єкти зазначеного фонду, у тому числі доступній для осіб з порушеннями зору та слуху форм.*

Ураховуючи наведене, пропоновані проектом Закону зміни в частині визначення суб'єктів використання об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту із вживанням слова «виключно» (яке за лексичним значенням підкреслює винятковість) неповною мірою враховують вищенаведені норми законодавства щодо використання за призначенням об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту всіх форм власності у період дії воєнного стану.

Зазначене не забезпечує дотримання вимоги «якості закону», згідно з якою норми закону мають бути достатньо доступними, чітко сформульованими і передбачуваними у своєму застосуванні для убезпечення від будь-якого ризику свавілля.

Крім того, статтею 319 Цивільного кодексу України передбачено, що власник володіє, користується, розпоряджається своїм майном на власний розсуд. Власник має право вчиняти щодо свого майна будь-які дії, які не суперечать закону. Діяльність власника може бути обмежена чи припинена або власника може бути зобов'язано допустити до користування його майном інших осіб лише у випадках і в порядку, встановлених законом.

Тобто, враховуючи, що під час дії воєнного стану суспільний інтерес переважає інтереси власника та його права можуть бути обмежені, а також з метою захисту прав власника у мирний час випадки (період дії воєнного стану) та порядок, відповідно до яких власника може бути зобов'язано допустити до користування його майном інших осіб, на нашу думку, мають бути визначені у проекті Закону.

15. Пунктом 8 розділу I проекту Закону пропонується внести зміни до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» шляхом викладення у новій редакції частини десятої статті 31, згідно з якою суб'єкти містобудування несуть відповідальність за *проекткування та/або будівництва* без реалізації потреби у

засобах колективного захисту та/або реалізації інших інженерно-технічних заходів цивільного захисту відповідно до закону.

У контексті викладеного проєкт Закону в частині вживання слова *«будування»* не враховує термінологію Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», який не використовує вказане поняття, натомість застосовує терміни *«будівництво»* (стаття 1), *«проектування та будування»* (стаття 26).

16. У пункті 18 частини першої статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» (у редакції пункту 9 розділу I проєкту Закону) пропонується передбачити, що в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, *військове командування разом із військовими адміністраціями* (у разі їх утворення) *можуть* самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, такі заходи правового режиму воєнного стану, зокрема:

здійснювати із залученням представників центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших підприємств, установ та організацій *комісійні обстеження (огляди) об'єктів підземного простору різного призначення усіх форм власності та приймати за результатами таких обстежень (оглядів) рішення щодо постановки їх на облік об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту* для використання як найпростіших укриттів та встановлювати порядок використання за призначенням об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту всіх форм власності та відомчої належності, який повинен передбачати заходи щодо приведення будівель, споруд чи їх окремих частин у готовність до використання за призначенням відповідно до встановлених законодавством вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, забезпечення цілодобового безперешкодного доступу до них населення, а також організувати укриття в ньому у разі можливості (наявність вільних місць, можливість доступу сторонніх осіб) усіх категорій населення, здійснення інформування населення про об'єкти зазначеного фонду, у тому числі у доступній для осіб з порушеннями зору та слуху формі.

У зв'язку з цим звертаємо увагу, що відповідно до частини сімнадцятої статті 32 Кодексу цивільного захисту України у період дії воєнного стану військовими адміністраціями відповідно до вимог статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» *встановлюється порядок використання за призначенням об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, що визначає особливості використання об'єктів усіх форм власності для укриття населення.*

Зазначений порядок повинен передбачати вимоги щодо приведення будівель, споруд чи їх окремих частин у готовність до використання за призначенням відповідно до встановлених законодавством вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, а також забезпечення цілодобового безперешкодного доступу до них населення за відповідними сигналами цивільного захисту.

З урахуванням вимог цього порядку центральні органи виконавчої влади, інші органи державної влади, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання та інші юридичні особи встановлюють порядок використання населенням (працівниками) об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, що належать до сфери їх управління або перебувають у їх власності.

Таким чином, наведені положення проекту Закону не враховують наведені норми Кодексу цивільного захисту України та розширюють повноваження військового командування разом із військовими адміністраціями, що ускладнюватиме реалізацію запропонованих проектом положень на практиці.

17. Проект Закону в частині слів:

«пункт базування бригади екстреної медичної допомоги», «Навчальні програми», «закладах освіти із специфічними умовами навчання», «професійно-кваліфікаційного рівня», «освітніх стандартів» в усіх відмінках не узгоджується з термінологією законодавства України про охорону здоров'я та освіти, у якому вживаються терміни «пункт постійного базування бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги», «пункт тимчасового базування бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги», «освітня програма», «заклад вищої освіти із специфічними умовами навчання», «рівень освіти», «освітньо-кваліфікаційний рівень», «рівень кваліфікації», «стандарти освіти»;

«виконавчих органів рад міських територіальних громад, адміністративними центрами яких є обласні центри» пропонуємо замінити словами «виконавчих органів міських рад територіальних громад, адміністративними центрами яких є обласні центри» з метою приведення у відповідність до термінології Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

З повагою

Міністр

Денис МАЛЮСЬКА